

Vzdelanie pre život

Socio-kultúrny kontext vzdelávania

Vzdelanosť nepatrí k najdôležitejším hodnotám slovenskej populácie. V rebríčku hodnotových orientácií je dlhodobou na prvom mieste „rodina, domov“, za ktorými nasledujú: zdravie, pokojný život (resp. „mať od všetkého svätý pokoj“), osobná dôstojnosť, priateľstvo, humanizmus, peniaze, láska, harmónia, sociálna spravodlivosť, ...¹ Veru tak, pre obyvateľov Slovenska sú dôležitejšie iné veci, než vzdelanie.

Predsa len, hodnota vzdelania pomaličky rastie. V reprezentatívnom prieskume z roku 2003 za svoju najväčšiu hodnotu z redukovaného zoznamu hodnôt vybralo „rodinu a domov“ 49 percent respondentov, „lásku, súlad v partnerskom živote“ 12 percent respondentov, „vieru v Boha a posmrtný život“ 8 percent, rovnako ako „vzdelanie a vedomosti“ i „úctu k človeku, humanizmus“². To znamená: až 8 percent slovenskej populácie považuje vzdelanie a vedomosti za najväčšiu hodnotu, ktorou sa vo svojom živote riadi alebo sa aspoň snaží riadiť! V prepočte sa jedná o takmer 340.000 obyvateľov SR! Navyše, zdá sa, že v porovnaní s hodnotami ako humanizmus a sociálna spravodlivosť, sa hodnota vzdelania posúva vyššie.

11% populácie si uvedomuje potrebu vzdelania, zvýšenia kvalifikácie. V tomto období sú pre obyvateľov Slovenska vo všeobecnosti najdôležitejšie dve veci: vychovávať deti a zarábať čo najviac peňazí. To, čo v súčasnosti obyvatelia najviac „riešia“, je predovšetkým **finančná situácia** – to, čo si môžu dovoliť (chcelo by zlepšiť 26 % obyvateľov SR), ďalej **zdravie** – svoj zdravotný stav (22 % obyvateľov SR), **prácu** – svoje zamestnanie (13% obyvateľov) i **vzdelanie** – svoju kvalifikáciu, úroveň vzdelania, ktorú by chcelo zlepšiť 11% obyvateľov Slovenska.

Praktická stránka vzdelania. Pre zlepšenie svojho života by sa obyvatelia Slovenska chceli naučiť predovšetkým niektoré praktické „veci“: cudzí jazyk (19% obyvateľov SR), ako mať pevnú vôľu – vytrvať v chodení športovať, dodržiavať diétu a pod. (19% obyvateľov SR), ako vychádzať s ľuďmi (13% obyvateľov SR), ako sa „predať“, byť sebavedomejší (12% obyvateľov SR), či naučiť sa pracovať s počítačom (8% obyvateľov SR).

Tretina obyvateľov SR neovláda žiadny cudzí jazyk! Obyvatelia Slovenska sa relatívne najlepšie dohovoria po rusky (tvrdí to o sebe 16% obyvateľov SR) a po maďarsky (15% obyvateľov SR). Nemecky sa najlepšie dokáže dohovoriť 15% obyvateľov, rovnako tak anglicky. Žiadnym cudzím jazykom sa nedohovorí 32% obyvateľov SR. Z ankety medzi študentmi jazykovej školy vyplýva, že najväčšími motívami začať sa učiť cudzí jazyk je jednak nevyhnutnosť pre výkon ich práce a jednak túžba byť schopný/-á komunikovať s ľuďmi z celého sveta.

Viac ako polovica obyvateľov SR nevie pracovať s počítačom. V rámci tzv. sekundárnej gramotnosti Slováci a obyvatelia SR najlepšie zvládajú telefonovanie a „SMSkovanie“ z mobilného telefónu. Tri štvrtiny populácie si dokonca dokáže prezrieť informácie na teletexte a 61% tiež samostatne vyplniť formulár (napr. pri sčítaní obyvateľstva). No väčšia časť – t.j. viac ako polovica – populácie nemá osobnú skúsenosť s počítačom či internetom. Viac ako dve tretiny obyvateľov SR sa nevie dohovoriť cudzím jazykom a vyše 80 percent obyvateľov Slovenska ešte nikdy v živote neletela lietadlom!³

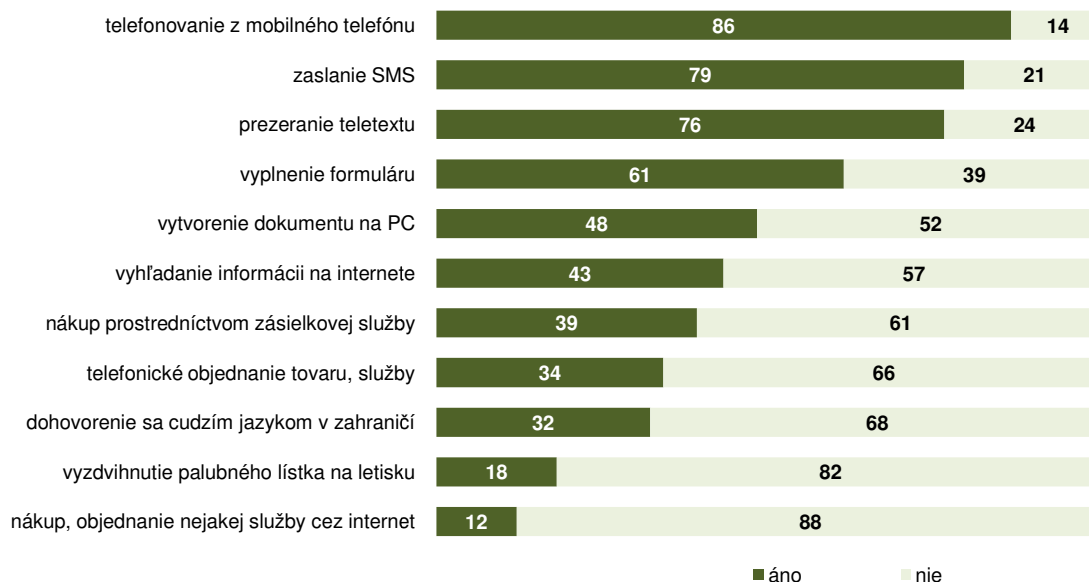
¹ Slovenský spotrebiteľ na prahu tretieho tisícročia, 1999

² Slovenský spotrebiteľ 2003

³ Conzoomer '05

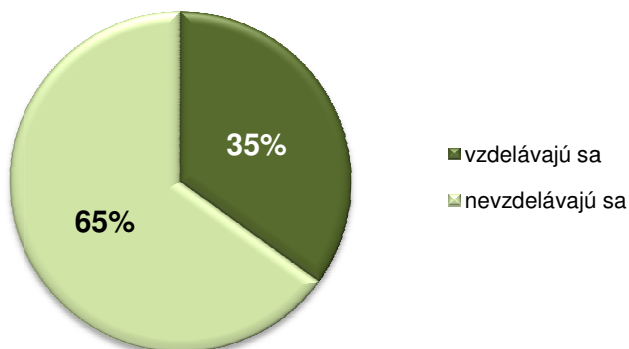
Máte Vy osobne skúsenosť s nasledujúcimi činnosťami?

(Conzoomer' 05, United Consultants, n = 5.478, v %)

Dospelí a vzdelávanie. Do vyššie uvedených, nie vždy lichotivých čísiel sú, pravda, zahrnutí aj študenti, u ktorých sa vzdelávanie ako životná priorita či ako nutnosť a priori predpokladá. Na to, aby sme získali reálnejší obraz o postavení vzdelania v slovenskej populácii, vykonali sme nasledovnú analýzu dát z prieskumu Conzoomer '05. V prvom kroku sme z celkového súboru dát vyňali respondentov, ktorí sú študentmi strednej alebo vysokej školy. V druhom kroku sme týchto tzv. „neštudentov“ rozdelili podľa toho, ako často sa venujú vzdelávaniu, učniu sa (čítaniu odbornej literatúry, účasti na školeniach, jazykových kurzoch a pod.) do dvoch skupín. Jednu skupinu vytvorili vzdelávajúci sa dospelí (t.j. respondenti, ktorí sa venujú vzdelávaniu aspoň raz do mesiaca) a druhú nevzdelávajúci sa dospelí (t.j. respondenti, ktorí sa vzdelávaniu venujú iba výnimočne alebo vôbec). Ich pomer je znázornený na nasledujúcom grafe.

Pomer medzi vzdelávajúcimi sa a nevzdelávajúcimi sa dospelými obyvateľmi SR
(Conzoomer' 05, United Consultants, n = 5.478, v %)

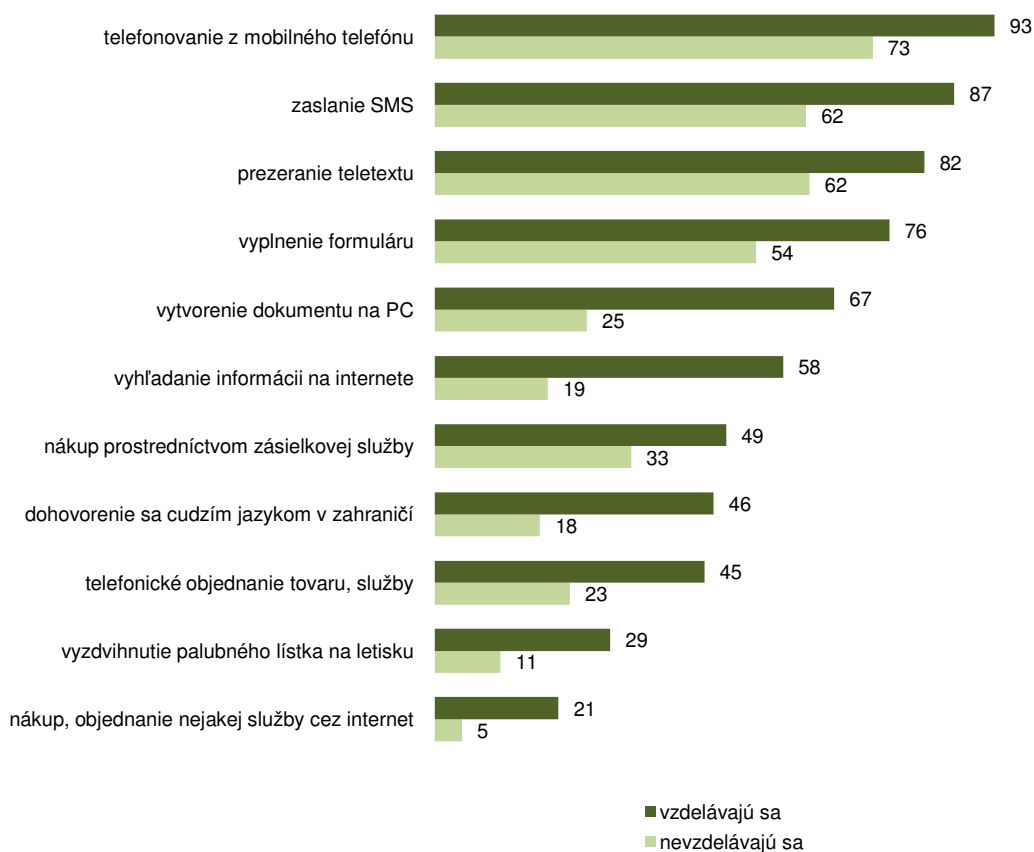

To znamená, že **dve tretiny dospelaj slovenskej populácie – populácie, ktorá už neštuduje na strednej či vysokej škole – sa už nevenujú vzdelávaniu!** Pre lepšiu predstavu: spomedzi všetkých dospelých na Slovensku, ktorí už neštudujú na strednej či vysokej škole formou denného štúdia – spolu cca 3,7 mil. ľudí, sa vzdelávaniu už ďalej nevenuje 2,4 mil. ľudí!

Naopak – 1,275 mil. ľudí v dospelom veku, hoci už nechodí do školy, sa venuje vzdelávaniu či už v tej, alebo onej forme. Z nich, pravda, viac než polovica sa vzdelávaniu venuje iba občas. Táto skupina ľudí, samozrejme, dosahuje nepomerne vyššiu úroveň tzv. sekundárnej gramotnosti, než nevzdelávajúci sa dospelí.

Máte Vy osobne skúsenosť s nasledujúcimi činnosťami?

(Conzomer' 05, United Consultants, n = 5.478, v %)

Ako vidno z grafu, tí dospelí, ktorí sa aspoň občas vzdelávajú, sú výrazne úspešnejší vo všetkých vybraných položkách. Azda najvýraznejšie sa to prejavuje v skúsenostiach s osobným počítačom, internetom, ale aj v dohovorení sa cudzím jazykom, telefonickým objednaním tovaru či služby cez internet i s cestovaním lietadlom.

Kto sú vzdelávajúci sa dospelí, ktorí už nenavštevujú strednú či vysokú školu? Sú to ...:

- **skôr mladší ľudia:** najmä vo veku 20 – 29 rokov (26% vzdelávajúcich sa dospelých), ale 24% vzdelávajúcich sa dospelých sú ľudia vo veku 30 – 39 rokov a ďalších 23% je vo veku 40 – 49 rokov; priemerný vek vzdelávajúcich sa dospelých je 40,0 rokov;

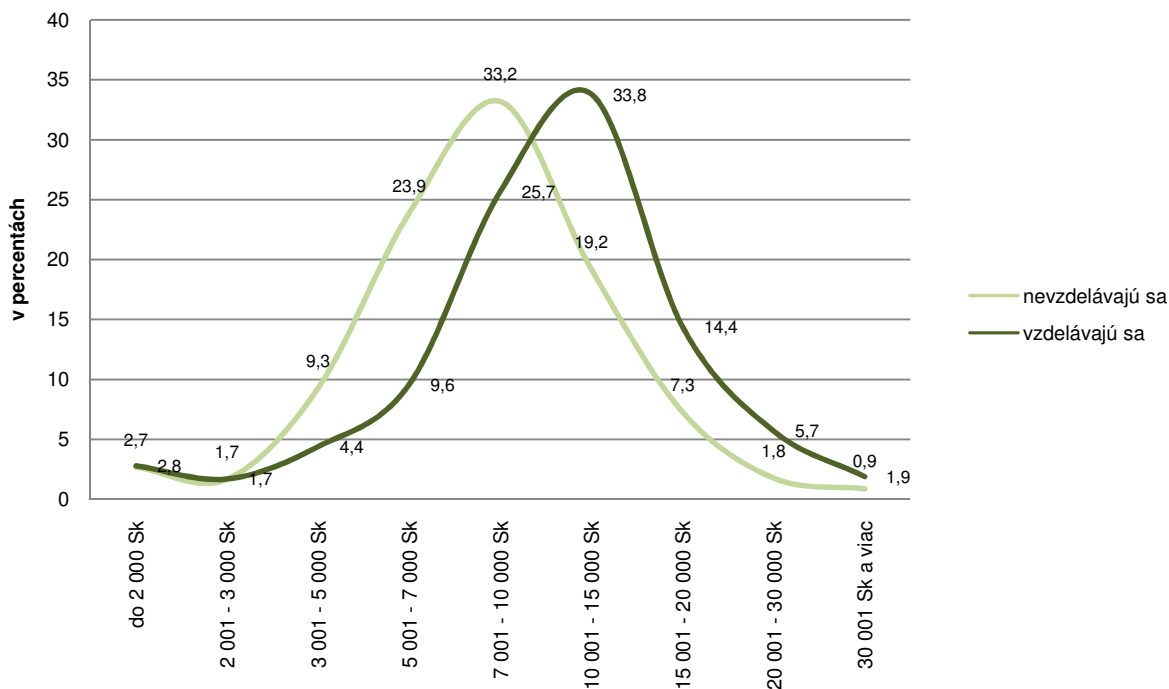
- azda nie paradoxne, sú to predovšetkým **ľudia s vyšším stupňom dosiahnutého vzdelania**: 44% vzdelávajúcich sa dospelých tvoria ľudia s úplným stredoškolským vzdelaním a 26% ľudia s ukončeným vysokoškolským vzdelaním; záujem o celoživotné vzdelávanie priamo súvisí s dosiahnutým stupňom vzdelania: čím vyššie vzdelanie, tým väčšia ochota dobrovoľne sa ďalej vzdelávať;
- **ekonomicky aktívni**: zamestnanci, živnostníci, majitelia a spolumajitelia firiem;
- hoci 58% vzdelávajúcich sa dospelých sú vydaté/ženatí, no 26% vzdelávajúcich sa dospelých sú **slobodní**, vzdelávanie, zdá sa, praje najmä slobodným;
- z hľadiska typu domácnosti sa vzdelávajúci sa dospelí vyskytujú viac v **mladších typoch** – domácnosť mladých ľudí, tzv. mladá domácnosť, bežná domácnosť, i dospelá domácnosť;
- skôr **ľudia z miest**: vzdelávajúci sa dospelí žijú predovšetkým v mestách, najvýraznejšie sa rozdiel oproti nevzdelávajúcim prejavuje v Bratislave a Košiciach - podiel vzdelávajúcich sa dospelých, ktorí žijú v mestách nad 100 tis. obyvateľov je 15%;
- obyvatelia **Bratislavského a Košického** kraja;

Nevzdelávajúci sa dospelí – je ich oveľa viac! – naopak sú ...:

- **starší ľudia**: najmä vo veku 60 rokov a viac (28% nevzdelávajúcich sa dospelých), ale napríklad 19% nevzdelávajúcich sa dospelých sú ľudia vo veku 30 – 39 rokov, ďalších 18% je vo veku 40 – 49 rokov; priemerný vek nevzdelávajúcich sa dospelých je 47,6 rokov;
- **ľudia s nízkym stupňom dosiahnutého vzdelania**: 40% nevzdelávajúcich sa dospelých tvoria ľudia so stredoškolským vzdelaním bez maturity a 29% ľudia so základným vzdelaním;
- predovšetkým **nepracujúci dôchodcovia** a invalidní dôchodcovia;
- hoci 58% nevzdelávajúcich sa dospelých sú vydaté/ženatí, 15% tvoria **vdovy/vdovci** ;
- z hľadiska typu domácnosti sa nevzdelávajúci sa dospelí vyskytujú viac v **starších typoch** – domácnosť starých ľudí, staršia domácnosť a pod.;
- skôr **ľudia z vidieka**: nevzdelávajúci sa dospelí žijú predovšetkým v obciach o veľkosti 1.001 až 4.999 obyvateľov (29% nevzdelávajúcich sa dospelých), resp. ešte v menších obciach (18% nevzdelávajúcich sa dospelých); podiel nevzdelávajúcich sa dospelých, ktorí žijú v mestách nad 100 tis. obyvateľov je 8% ;
- obyvatelia **Nitrianskeho, Banskobystrického a Trenčianskeho** kraja;

Vzdelávajúci sa dospelí zarábajú viac! Tí dospelí, ktorí sa sami dobrovoľne ďalej vzdelávajú, dosahujú vyššie príjmy. Na nasledujúcom grafe vidno posun tejto skupiny respondentov smerom k vyšším príjmovým kategóriám. S tým úzko súvisí aj množstvo financií, ktoré majú vzdelávajúci sa dospelí k dispozícii – ich priemerné mesačné „vreckové“ je 1.464 Sk, zatiaľčo priemerné mesačné vreckové nevzdelávajúcich sa dospelých je iba o čosi vyššie, než tisíc korún – presnejšie: 1.040 Sk mesačne.

Osobný čistý mesačný príjem (v %)

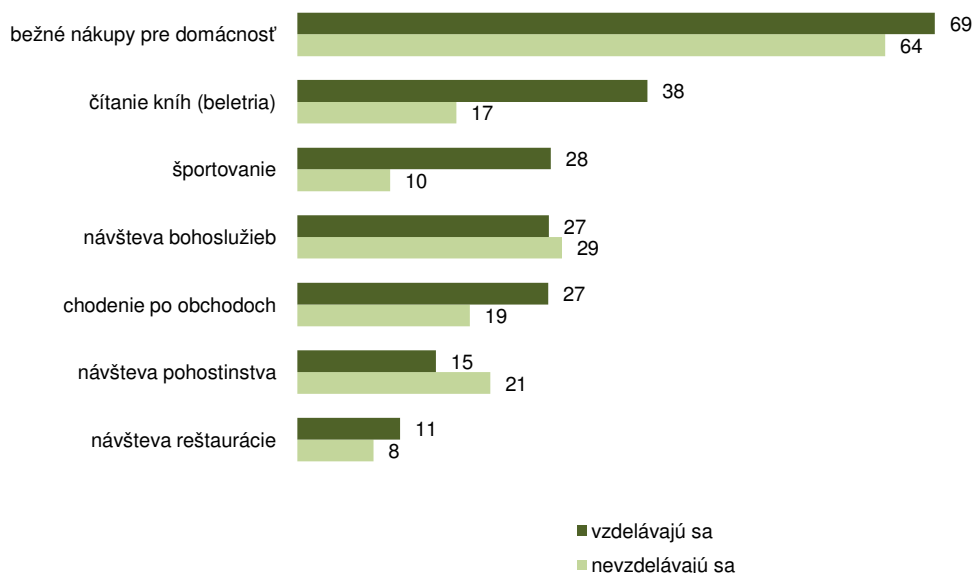
Pre jedných je práca potešenie, pre druhých povinnosť. Azda nič nevystihuje rozdiel medzi tými, čo sa vzdelávajú a tými, čo sa ďalej nevzdelávajú, lepšie, než ich postoj k práci. Pre vzdelávajúcich sa dospelých je práca predovšetkým kontakt s ľuďmi, potešenie a istota; pre nevzdelávajúcich sa dospelých je to predovšetkým povinnosť, zvyk a únava.

Vzdelávajúci sa dospelí majú aktívnejší prístup k životu. Viac sa stotožňujú nielen s výrokmami „Odvážnym šťastie praje“ a „Zmena je život“, ale aj „Peniaze nie sú všetko“ a „Postav dom, zasad' strom“. Naopak – život nevzdelávajúcich sa dospelých najlepšie vystihujú vety ako „Nikdy nebolo tak zle, aby nemohlo byť horšie“, „Nejako bolo, nejako bude“ či „Pomaly ďalej zájdeš“. To znamená, na jednej strane realistický pohľad na svet s vedomím ovplyvňovania jeho diania, na strane druhej odovzdanosť osudu a celková apatia.

Tí, čo sa nevzdelávajú, zabíjajú čas pred televízorom. Vzdelanejší ľudia častejšie relaxujú vonku s priateľmi, chodia do kina, či do divadla, venujú sa športu a telesnej aktivite. Tí, čo sa nevzdelávajú – naopak - trávia svoj voľný čas predovšetkým pred televízorom, alebo vo svojej záhradke. Obyvateľ SR strávi denne priemerne 128 minút sledovaním televízie, nevzdelávajúci sa dospelí dokonca 141 minút!

... alebo chodia do krčmy. Hoci bežným nákupom sa človek musí venovať bez ohľadu na to, či sa vzdeláva, alebo nie, vzdelanejší dospelí sa venujú viac času čítaniu beletrie, športovaniu i shoppingovaniu (lepšie zarábajú, majú väčšie vreckové); na rozdiel od nich, tí, čo nepovažujú za potrebné sa ďalej vzdelávať, relatívne viac času venujú návšteve pohostinských zariadení.

**Ako často vykonávate nasledujúce činnosti?
(len odpovede "pravidelne" a "často"; v %)**

Typické záľuby a koníčky, ktorým sa venujú vo voľnom čase:
(usporiadané podľa rozdielu oproti priemeru za celú populáciu)

Dospelí, ktorí sa vzdelávajú:

- lúštenie krížoviek
- športovanie (aktívne alebo rekreačné)
- počítače a multimédiá
- umelecké aktivity
- filmy
- móda, obliekanie

Dospelí, ktorí sa nevzdelávajú:

- záhradkárčenie
- pečenie a varenie
- štrikovanie, šitie podľa strihov
- kútilstvo, majstrovanie

Viac ako polovica vzdelávajúcich sa používa internet. Zatiaľ čo 54% vzdelávajúcich sa dospelých používa internet – takmer tri štvrtiny ho používa v práci, tých, čo nevzdelávajú možno charakterizovať ako nepoužívateľov internet, až 83% z nich internet vôbec nepoužíva.

Vzdelávajúci sa dospelí sú so svojim životom celkovo spokojnejší. Zatiaľ takmer polovica – 46% - vzdelávajúcich sa dospelých je so svojim životom spokojná na 80 až 100 percent, u nevzdelávajúcich sa je takáto vysoká spokojnosť prítomná u 37%.

Problémy vygenerované učiteľmi možno rozdeliť do týchto 9 hlavných oblastí:

- 1) školstvo ako také
- 2) koncepcia
- 3) materiálno technické zabezpečenie
- 4) učitelia
- 5) škola
- 6) žiaci
- 7) rodičia
- 8) štúdium pedagogiky
- 9) reforma

... a 33 problémových okruhov

1. Školstvo všeobecne
2. Financovanie školstva
3. „Nepraktické“ školstvo
4. Koncepcia
5. Učebné osnovy a predmety
6. Materiálno-technické zabezpečenie vzdelávania
7. Učebnice
8. Učebné pomôcky
9. Metodická pomoc
10. Učiteľský stav ako taký
11. Učiteľský zbor
12. Status učiteľa
13. Obraz učiteľa v médiách
14. Úväzky
15. Odmeňovanie – platy učiteľov
16. Hodnotenie a kontrola učiteľov
17. Vzdelávanie učiteľov, školenia
18. Hodnotenie školy
19. Riaditeľ a vedenie školy
20. Školská rada
21. Dnešné deti
22. Nedostatok žiakov
23. Počet žiakov v triedach
24. Nadaní žiaci
25. Integrovaní žiaci
26. Problémoví žiaci
27. Hodnotenie žiakov
28. Prijímačky na strednú školu
29. Prechody
30. Rodičia
31. Študenti pedagogických smerov a absolventi
32. Štúdium pedagogiky
33. Reforma

Problémy školstva podľa jednotlivých oblastí podrobnejšie:

1) Školstvo

„Ja myslím, že školstvo všeobecne držia pohromade pedagógovia, ktorí ako napriek tomu, že teda tá motivácia nie je veľká, tak sa tomu venujú, že sa snažia. A človek vidí na tých školách, že ten pedagóg sa vážne snaží. Niektorí síce už menej, lebo už nie sú takí motivovaní tou prácou ...“

Veronika
študentka (občianska – výtvarná výchova), II. ročník

1. Školstvo všeobecne

1. **Pretrváva mentorský spôsob učenia** - mentorovanie, disciplína, encyklopedické znalosti, ...
2. **Žiaci ako „materiál pre učiteľa“** - dnes sa so žiakmi narába prakticky ako s materiálom, je to „materiál pre učiteľa“ (aby bolo koho učiť)
3. **V školstve je to všetko prestárnuté**
4. **Prílišný „liberalizmus“** - žiakom je jedno, kam sa dostanú, nemusia sa snažiť
5. **Prílišná humanizácia školstva** - dieťa má práva, ale na učiteľa sa zabudlo: 10 rokov sa presadzovalo „Zelina školstvo“: deti aby mali akože také uľahčené to učivo, že my sme tu pre deti a umožniť im zasahovať do toho vyučovacieho procesu ... to prehnane humánne školstvo nebolo až také dobré
6. **„Výchovy“ sú brané ako čosi vedľajšie** - napr. telesná výchova: deti si vymýšľajú, že nemôžu cvičiť, že sú chorí, ... neradi cvičia
7. **Strašne veľa papierovačiek** - časovo-tematické plány, triedne knihy, vyberanie peňazí od žiakov

2. Financovanie školstva

8. **Nedostatok financií všeobecne**
9. **Učebné pomôcky – nie sú na to peniaze**
10. **Financovanie škôl podľa počtu žiakov** - „financovanie na hlavu“
11. **Obce ako zriaďovatelia škôl** - „Keď prešli kompetencie na obce, ako keby nás hodili do krajiny, kde nerozumiem nikomu. Jednoducho tí ľudia na obciach nevedeli, čo je to a dodnes to nevedia.“
12. **Obce nevedia, čo školy reálne potrebujú** - „To, že peniaze do školy musia prebehnúť cez obec je totálny nezmysel, pretože nikto na obci nemôže vedieť ako to v tej škole je.“

3. „Nepraktické“ školstvo

13. **Nič pre praktický život** - škola nenaučí žiakov nič pre praktický život
14. **Neučí sa prakticky** - problém metodických príručiek
15. **Učí sa mnoho zbytočných vecí** - deti sa učia často dosť zbytočností, vecí, čo nikdy v živote nebudú potrebovať (napr. na 2. stupni niektoré veci z matematiky, fyziky, chémie ...)
16. **Deti sa nevedia učiť** - deťom nikto nevysvetlil ako sa majú učiť – učia sa len krátkodobo, nárazovo, vedomosti si nevedia udržať v hlave na dlhší čas

17. **Deti sa učia pre známky a nie pre vedomosti**
18. **Nie je priestor pre seberealizáciu žiakov** - nerozvíja sa kreativita žiakov, deťom chýba priestor na seberealizáciu (ak má aj nejaký zaujímavý nápad, nemá ho ako a kde realizovať)

2) Konceptia

„Veľa, veľa, veľa učiva, veľa poznatkov prijímajú a nemajú čas si to zafixovať a upevniť a vedieť v tom v pohode robiť. Oni tie deti vždy majú niekde ešte medzeru, keby som to tak všeobecne brala, že ešte by bolo, a potom, ja si myslím, že aj preto sú tie deti nervózne ... Majú toho moc. Sú predmety kde je to veľmi prehustené, napríklad vám poviem konkrétne, Vlastiveda v štvrtom ročníku, tam preberajú také učivo ... v sedmine som učila zemepis pred tromi rokmi a hovorím, krupica, veď tí štvrtáci sa učia to, čo siedmáci.“

Zita, 50 rokov,
učiteľ s vyše 30 ročnou praxou

4. Konceptia

19. **Absencia dlhodobej koncepcie školstva**
20. **Ustavičná zmena pravidiel hry** - počítačový kurz – raz je súčasťou kariérneho rastu, raz nie; závisí od ministra, ktorý tam je
21. **Zastarané osnovy** - učebné osnovy sú zastarané, nepohlo sa s nimi od komunizmu
22. **Zrušenie krajských školských úradov** - „... lebo to jedno centrum, čo bude niekde ďaleko....“

5. Učebné osnovy a predmety

23. **Veľa učiva** - menej treba učiť a nie tak do hĺbky
24. **Veľmi veľa učiva a málo hodín**
25. **Osnovy sú veľmi prehustené**
27. **Osnovy sú príliš zväzujúce** - učitelia majú tak natlačené učivo, že nestíhajú
28. **Učivo sa nestíha prebrať** - ak náhodou učiteľ na 2 týždne ochorie, nestíha sa to dobrať
29. **Vzdelávanie je prirýchle** - je to trošku rýchle na tie decká, strašne rýchlo sa postupuje
30. **Chýba čas na opakovanie** - málo času na opakovanie a utvrdenie toho učiva
31. **Veľké nároky na žiakov** - pribudlo viac predmetov
32. **Medzipredmetové vzťahy** - občas chýba lepšia prepojenosť medzi jednotlivými predmetmi
33. **Najväčšia záťaž je v 1. a 3. Ročníku** - v 1. ročníku je všetko nové, v druhom sa všetko opakuje a v treťom idú vybrané slová, slovné druhy, v matematike veľké čísla. celá násobilka, ... veľký balík učiva
34. **Deti sú preťažené biológiou, fyzikou, chémiou ...** (hovorí slovenčinárka)
35. **Na niečo chýbajú učebnice** - hoci učebné osnovy niečo predpisujú, nie je na to učebnica (napr. slovenský jazyk: v tercii sa musí začať prebrať historický prehľad literatúry, ale nie sú na to učebnice)

36. **Čo v učebných osnovách vlastne možno modifikovať** - 30% je síce voliteľných, ale v Monitore nám dajú to, čo bolo zo 100%; darmo je niekde napísané, že 30% môžem vynechať, keď ja neviem, ktorých 30% môžem vynechať
38. **Spoločné minimum** - keď prechádza žiak zo školy na školu, je to veľký problém potom
39. **Voľný systém výučby nie je pre naše podmienky vhodný** - ako tie decká potom prinútiť, aby sa niečo naučili?

3) Materiálno-technické zabezpečenie

„Vyhovovalo veľmi, keď boli metodické centrá; robili semináre, robili sedenia, robili sedenia praktické, kde povolali odborníkov, ktorí ukázali od výchov, od iných predmetov nové spôsoby proste učenia a dať tým deťom niečo. To ako chodila som do Nitry, keď bola tam Waldorfská škola. Tú som absolvovala. Keď metodické centrum robilo nejaké výjazdy von do iných okresov, iných škôl, pre mňa veľmi zaujímavé. Fandila som veľmi tomu a veľmi veľa mi to dalo vidieť aj inde ako sa robí. Bolo to fantastické!“

Viera, 57rokov,
učiteľka na I. stupni s 35 ročnou praxou

6. MTZ vzdelávania

40. **Nevyhovujúce priestory** - zastaralé budovy, strecha, učebne, stoličky, lavice, tabule, ... „Tá škola bola postavená, keď som sa narodila, odvtedy sa tam nič nezmenilo, aj záchod je stále ten istý.“ (učiteľka má 47 rokov)
41. **Nedostatočné technické vybavenie škôl** - napr. kopírka a materiál na kopírovanie
42. **Vybavenosť tried** - celkove triedy by mali byť dnes ináč vybavené, a nie že interaktívnu tabuľu žiaci môžu používať raz za mesiac
43. **Vybavenosť dielní** - vybavenie dielní neumožňuje odučiť to, čo je predpísané; „to materiálne zabezpečenie, to je všetko na mne, čo si ja zoženiem“
44. **Technická výchova** - „Kvôli nedostatku materiálu hoblňovanie deťom radšej ukážem na internete v počítačovej miestnosti, než aby som im to neukázal vôbec.“

7. Učebnice

45. **Zle napísané učebnice** - veľa faktov, poznatkov, príliš odborné – napr. vlastiveda pre 1. stupeň ZŠ, gramatika pre 3. ročník, v ktorej je málo cvičení, ...
46. **Učebnice nie sú dobre urobené**
47. **Mnohé učebnice sú zastaralé**
48. **Vzhľad učebníc** - estetická stránka mnohých učebníc je katastrofálna
49. **Učebnice chodia neskoro** - učebnice sa dodávajú koľkokrát aj po začiatku školského roka
50. **Nemožnosť robiť si poznámky** - učebnice, keďže sú majetkom školy, žiak si do nich nemôže robiť poznámky – veľmi nepraktické napr. pri výučbe jazyka...
51. **Učitelia si musia kupovať metodiky k novým učebniciam** - vychádzajú nové učebnice pre 1. až 4. ročník, ku každej učebnici treba metodiku, každý učiteľ si musí kúpiť metodiku – a to je problém

8. Učebné pomôcky

52. **Absencia učebných pomôcok vo všeobecnosti**
53. **Chýbajú názorné pomôcky** - deťom nie je na čom ukázať napr. ako vyzerá stonka zvnútra apod.
54. **Nedostatok učebných pomôcok** - ako bez moderných pomôcok zaujať žiakov?
55. **Pracovné zošity si žiaci musia kúpiť** - je to dobrovoľné
56. **Učitelia kupujú pomôcky z vlastného** - všetko sa teraz kupuje, učitelia musia niektoré pomôcky kupovať z vlastných peňazí, len aby aspoň niečo bolo
57. **Pomôcky sú nenormálne drahé** - napr. kompas, buzoly od 600 do 800 korún
58. **Pochybná úroveň lacných pomôcok** - kružidlo za pár korún – kružnica sa nikdy nestretne ...

9. Metodická pomoc

59. **Žiadna informovanosť zo strany Ministerstva školstva**
60. **Metodická pomoc nefunguje**
61. **Chýbajú metodické centrá**
62. **Chýbajú štandardy na isté veci** - napríklad školská dokumentácia – nikde nie je daná, ako tá brožúrka má vyzeráť, ako to mám urobiť, keď neviem, ako to má vyzeráť? Alebo: čo zapisovať do triednej knihy na slovenčine – „čítanie“ alebo „článok o sýkorke“?; nie je to tam tak, ako na zemepise: zemeguľa, rovník, ...
63. **Absencia praktických príručiek pre učiteľa** - ako používať učebnice (napr.: učebnica slovenského jazyka)

4) Učitelia

„No a tak v tom školstve je to tak, že je to prestárnuté všetko v školstve. Mladých ľudí sa za ten plat, za to finančné ohodnotenie čo je momentálne, mladých ľudí do školstva nedostanete. Ja hovorím, buď je to fakt, že musí byť nadšený pre to, že chce učiť, chce to robiť alebo je to blázon. ... Učiteľ nie je povolanie; učiteľ je diagnóza.“

Martin, 30 rokov
začínajúci učiteľ

10. Učiteľský stav ako taký

64. **Nedostatok učiteľských miest** - napr. Sereď, Trnava, Pata, Šintava, Šoporňa, Abrahám, ...
65. **Prefeminizovanosť školstva** - na škole je „babinec“ (ženy reagujú emotívnejšie, hystericky, vždy jedna-dve rozbíjačky ...)
66. **Prestárnutý kolektív** - „To sú učitelia, ktorí učili mňa ešte a učia na takej iste úrovni ako vtedy“, ...
67. **Neadekvátne reakcie starších učiteliek** - učiteľky – dôchodkyne: nemajú už nervy v poriadku, trápia deti, ničia ich; v škole nemajú čo hľadať
68. **Neodbornosť, nedodržiavanie osnov starších učiteľov na telocviku** - „50 ročná pani učiteľka nebude deťom ukazovať ako spraviť kotúľ“

- 69. **Učiteľ príde na hodinu a pol hodinu preberá všetko možné, len nie učivo**
- 70. **Formálny prístup mladých učiteľov** - „odučia si, padla, hotovo, dovidenia“
- 71. **Tí mladí učitelia vydržia rok, keď zistia, čo je to za robotu, odídu preč**

11. Učiteľský zbor

- 72. **Zlá atmosféra v škole** - o ničom sa nahlas nerozpráva
- 73. **Rozbitý učiteľský kolektív** - vzájomná nenávisť, ohováranie, intrigy
- 74. **Osobné konflikty medzi učiteľmi sa prenášajú aj na deti** - decká to vedia vycítiť
- 75. **Učitelia vytvárajú skupinky** - sedia po kabinetoch a ohovávajú sa navzájom
- 76. **Niektorých učiteľov práca vyslovene nebaví** - nevedia to s tými deťmi a aj tak na tej škole zostávajú – načo je to dobré?
- 77. **Neadekvátne správanie sa učiteľov** - niektorí učitelia telefonujú počas hodiny z mobilu, ťažko potom možno vyžadovať dodržiavanie školského poriadku od detí
- 78. **Niektorí učitelia nemajú autoritu** - pani učiteľka je veľmi tichučká, nevie si vydobytť trošku ten rešpekt
- 79. **Niektorí učitelia berú svoju prácu ako rutinu** - niektoré staršie pani učiteľky berú učenie ako rutinu, nepripravujú sa na hodiny, nič nové ich už nezaujíma
- 80. **Zneužívanie mladších pedagógov staršími** - niektoré skúsené pani učiteľky dokážu ovplyvňovať mladých učiteľov, keď zistia, že niekto je dobráčisko ...
- 81. **Problém komunikácie** - starší učitelia sa separujú a nekomunikujú s mladšími
- 82. **Na školách chýba špecialista** - psychológ, špeciálny pedagóg, sociológ...
- 83. **Učitelia nevyužívajú služby psychológa** - učitelia, ak majú možnosť využívať služby psychológa, to robia len veľmi zriedkavo
- 84. **Nezáujem o praktikantov** - neposkytujú im spätnú väzbu
- 85. **Praktikantom vstupujú do hodiny, pretrhnú im nit'**

12. Status učiteľa

- 86. **Učiteľov si spoločnosť neváži** - nemajú žiadne výhody
- 87. **Spoločnosť nedoceňuje povolanie učiteľa** - nevnímajú zodpovednosť za deti a ich budúcnosť, teda aj budúcnosť celej spoločnosti
- 88. **V spoločnosti prevláda názor, že ten učiteľ si odučí v škole do druhej a padla** - ale nevedia koľko ďalšej roboty majú (krúžky, administratíva, prípravy...)
- 89. **Rodičia vedú deti k tomu, že veď „to je len učiteľ“** - po morálnej stránke je to akože nižšie dané
- 90. **Doma rodič o učiteľovi povie, že je to debil a to decko si to zoberie, v ňom to zostane**
- 91. **Učiteľ je vnímaný ako ten posledný, čo má čo do deciek hovoriť**
- 92. **Strašne veľa administratívy a papierovačiek, čo musí učiteľ vybaviť**
- 93. **Prestávky sú príliš krátke** - učiteľ nemá šancu psychicky prepnúť, nemá vôbec šancu sa odreagovať – akurát stihne zaniešať pomôcky do kabinetu, vyzdvihnúť nové a znovu utekať na ďalšiu hodinu
- 94. **Burn-out syndrom** - vyhorenosť: učiteľ nerváči, nadáva na deti, nevníma ich, nepočúva ...
- 95. **Chýba sabbatical** - napr. po 5 odučených rokoch 1 rok plateného voľna
- 96. **Dvojmesačné letné prázdniny sú príliš dlhé**

13. Obraz učiteľa v médiách

- 97. **Pokrivený obraz učiteľov v médiách** - iba v prípade zvyšovania platov, opitých žiakov, učiteľiek ...
- 98. **Masmédiá vytvárajú negatívny obraz – skresľujú** - informácie nie sú úplné, sú selektívne – informuje sa o vybraných prípadoch, ktoré nereprezentujú celú realitu

14. Úväzky

- 99. **Niektorí učitelia učia to, na čo nemajú kvalifikáciu**
- 100. **Aby mi vyšlo tých 23 + 1 hodina, prihodia mi ešte nejakú tú hodinu** - napr. zemepisu, hoci na to nemám kvalifikáciu, kvôli úväzku

15. Odmeňovanie – platy učiteľov

- 101. **Ohodnotenie učiteľa v našej spoločnosti**
- 102. **Plat závisí od odučených rokov** - učitelia, žiaľ, nie sú hodnotení podľa aktivity, ale podľa odučených rokov
- 103. **Plat učiteľa neužíví** - musí hľadať alternatívne zdroje príjmu
- 104. **Nie je to dobre ohodnotené** - je jedna tabuľka a tá je smerodajná, snaha urobiť niečo navyš sa necení
- 105. **Platové triedy učiteľov naviazané na formálne kvalifikačné stupne** - nezáleží čo skutočne učiteľ učí
- 106. **Nadčasové práce, výpadky a zastupovanie nie sú platené** - je to vedené len ako náhradné voľno
- 107. **Zastupované hodnoty ako nadčasové sa nepreplácajú**
- 108. **Lyžiarske kurzy, školy v prírode, ... nie sú finančne ohodnotené**

16. Hodnotenie a kontrola učiteľov

- 109. **Neexistujú objektívne kritériá pre hodnotenie učiteľov**
- 110. **Keď príde inšpektor, učiteľ sa správa neprirodzene** - celé hodnotenie je tým pádom skreslené
- 111. **Žiadna kontrola učiteľov zo strany vedenia školy**
- 112. **Riaditeľ počúva za dvermi**
- 113. **Námatkové kontroly riaditeľa** - vstúpi do triedy a po pár minútach odíde

17. Vzdelávanie učiteľov, školenia

- 114. **Nekvalifikovaní školitelia** - školenia často krát robia nekvalifikovaní lektori (súkromné firmy)
- 115. **Školenie sú robené narýchlo** - príliš veľa informácií za krátku dobu
- 116. **Školenia sú často krát umelo natáňované** - trojdňové školenie sa dá absolvovať za 2 dni
- 117. **Formálne školenia** - „Aj keď ich absolvujem, prakticky to neviem aplikovať“ (napr. počítače); povinný počítačový kurz: „Ja denno-denne pracujem s počítačom a kurz som zatiaľ neabsolvoval, moje kolegyně síce áno, majú na to papier, ale nikdy si nesadnú k počítaču ... načo je to dobré? Zbytočne vyhodené peniaze.“
- 118. **Zabíjanie času na povinných školeniach**

119. **Povinné školenia po pracovnej dobe**
120. **Riaditelia nechcú posilať učiteľov na školenia** - učiteľom pozvánky na školenia nerozdávajú, lebo by v škole chýbali
121. **Starosta nechce posilať učiteľov na školenia** - starosta hovorí: „Neposielajte učiteľov na žiadne školenia, lebo to stojí peniaze!“
122. **Učítelia sa nestretávajú** - učítelia sa málo stretávajú
123. **Absentuje výmena skúseností medzi učiteľmi**
124. **Mnohí učítelia si robia kurzy len kvôli tým papierom**
125. **Celkovo chýba motivácia** - niektorých učiteľov pritlačíte iba tým, že „Nebudeš mať odmenu“
126. **Ako motivovať starších pedagógov** - málokto starší pedagóg si chce doštudovať veci; „Tých 50, 55-ročných učiteľov už nedonútite sa ďalej vzdelávať, to je zbytočnosť, to je týranie toho učiteľa.“ (myslí si 30-ročný učiteľ)

5) Škola

„Monitor by bol vtedy objektívny, keby sa našla jedna veľká miestnosť, do ktorej by sa zmestilo 300 študentov a posadili by sa tam všetci deviataci z okresu a teraz robte Monitor – a nie že sú v triedach a pri svojich učiteľoch – za rovnakých podmienok v jednom čase.“

Ingrid,
učiteľka pre I. stupeň, prax 10 rokov

18. Hodnotenie školy

127. **Vonkajšie hodnotenie školy podľa víťazstiev v olympiádach** - venovanie sa len reprezentantom, ...
128. **Neobjektívne hodnotenie škôl** - niektoré základné školy dávajú svojim žiakom čo najlepšie známky, lebo chcú prežiť; „Nič nie je v našom školstve objektívne.“
129. **Nespravodlivá súťaž škôl o žiakov** - „v podstate sa kradnú deti“ (lebo: „financovanie a hlavu“)
130. **Formálna kontrola metodologickej správnosti výuky** - jednorazový monitoring nestojí za nič
131. **Monitor je stresujúci** - je úplne zbytočný, deti zbytočne stresuje
132. **Monitory z rôznych predmetov majú rôznu úroveň** - niektoré sú primitívne, iné používajú veľmi zavádzajúce možnosti odpovede
133. **Únik otázok** - vôbec to nemá úroveň a najviac je trápne, ako to stále uniká cez internet
134. **Podvádzanie škôl** - najmä tých na dedinách - pri Monitore
135. **Monitor sa robí príliš skoro** - niekedy v marci, do júna sa dá toho ešte veľa prebrať

19. Riaditeľ a vedenie školy

136. **Riaditeľ o všetkom rozhoduje sám** - vzniká podozrenie o klientelizme, tunelovaní, ...
137. **Dlhé zotrvávanie vo funkciách** - riaditelia sú na funkciách veľmi dlho
138. **Riaditeľ vníma veci cez prizmu financií** - riaditeľ už nie je pedagóg, ale ekonóm
139. **Nekvalifikovaní riaditelia** - nečinný, nekvalifikovaný riaditeľ školy

- 140. **Riaditeľ učiteľa nepodporí, skôr potopí** - riaditeľ udupáva učiteľov do zeme, robí im zo života peklo, bráni chodiť na školenia, ...
- 141. **Riaditeľ nemá podporu starostu / primátora** - riaditeľ školy sa musí doslova podlizovať starostovi, pretože starosta je neobmedzený pán
- 142. **Len aby sme v hanbe nezostali ...** - vedeniu ide skôr o prezentáciu školy navonok (aby vyzerali dobre), než o tie deti

20. Školská rada

- 143. **Nevyvážené zloženie školskej rady**
- 144. **V školskej rade sú ľudia, ktorí o tom nemajú ani šajnu** - napr. šéfkou školskej rady je vedúca jedálne
- 145. **Rodičia sú veľmi málo pribojní, najmä čo sa týka menších obcí** - neodvážia sa riaditeľovi školy oponovať
- 146. **Voľba riaditeľa nie je nezávislá** - v školskej rade sú upratovačky, riaditeľ si to vie „obšlapať“
- 147. **Starosta chce zasahovať do toho, koho má riaditeľ prijať za učiteľa**

6) Žiaci

„No, napríklad dneska: príde mamička, máme štvrtáka ... a mi povie, že Denisko tak a tak a musíte naňho brať ohľad. Ja viem, ale mamička musí brať ohľad aj na mňa, ja to nemyslím ako na učiteľku, ale proste aj on sa musí učiť. Nie, že mi ona povie, že proste on sa učiť až tak nemusí, lebo ... a tak a tak. No, tak musí sa učiť, keď sa nebude učiť, tak musí ísť do osobitnej školy. Akože je to také všetko, že aj ten rodič, tá spolupráca rodiny, školy je tak strašne dôležitá. Tí rodičia sami musia. Nie, že tam hodíš ho do školy a starajte sa mi oňho.“

Jarka,
zástupkyňa riaditeľa

21. Dnešné deti

- 148. **Učenie „na sucho“ deti nezaujme** - deti sú oveľa v počítačoch, na internete
- 149. **Deti si z televízie odnášajú viac agresivity, než citu** - na vine je televízia – a aj rodičia
- 150. **V dnešnej dobe sú deti trošičku viacej s rožkami von**
- 151. **Deti sú sebavedomé, oprsklé** - nielen v mestách, ale aj na dedine
- 152. **Deti sa „kazia“ s pribúdajúcim vekom** - veľmi ťažko sa pracuje so žiakmi vo vyšších ročníkoch
- 153. **Deti – hlavne tí druhostupniari, sú pre rodičov na druhej koľaji** - rodičia sa ženú za jedným – peniaze
- 154. **Pribúda sociálnych problémov** - deti z rozvrátených rodín, narkomani ...

22. Nedostatok žiakov

- 155. **Nedostatok žiakov najmä na dedinách** - rodičia čoraz viac dochádzajú za prácou do mesta, berú si aj deti so sebou do mesta (na cirkevnú školu, osemročné gymnázium, ...)

23. Počet žiakov v triedach

- 156. **Veľký počet žiakov v triedach** - treba znížiť počty žiakov v triedach!
- 157. **Veľký počet žiakov neumožňuje individualizovaný prístup** - učiteľ nemá šancu venovať sa individuálne, podľa potrieb, každému žiakovi; ideál je tak 15 – 20 žiakov

24. Nadaní žiaci

- 158. **Nie je umožnené rozvíjať talent** - učebné osnovy nedovoľujú rozvíjať vlohy a nadanie žiakov, orientácia na priemer, štandard
- 159. **Selektívny prístup** - delenie detí na prvom stupni na výberové a „odpad“ je kastovanie, je to zlé aj na psychiku detí
- 160. **Rivalita** - rivalita medzi výberovou a ostatnými triedami, navzájom si závidia
- 161. **Sústredenie na jedno, strácanie záujmu o iné** - „Máme výberovú triedu, kde sú vedomostne nadanejšie deti, majú viac prírodovedných predmetov, ja im hovorím „počítačové myši“. O manuálnu prácu nemajú záujem. Strácajú na zručnosti.“

25. Integrovaní žiaci

- 162. **Problém integrovaných žiakov, sú na prekážku** - nič sa kvôli nim nestíha, pokazia atmosféru v triede
- 162. **Integrované dieťa je ťažko zvládateľné** - zo správania, bol za piatich: úplne nezvládateľné dieťa, veľmi to narúša vyučovací proces
- 163. **Veľké nároky na učiteľa** - pre to dieťa je to dobre, ale na učiteľa to kladie väčšie nároky ; integrovaní žiaci znamenajú pre učiteľa prácu navyše (individuálny časový plán, individuálne prípravy na hodinu, ..., ktorá nakoniec vyjde navivoč („to dieťa povie: ja nemusím.“)
- 164. **Deti tento status zneužívajú** - učiteľ nemá iné na starosti, len brať ohľad na integrovaných žiakov – a oni to potom zneužívajú „ja sa nemusím učiť, som integrovaný“
- 165. **Nechávajú ich „preliezť“** - nevedia, čo sa okolo nich deje, niektorí sa nevedia ani podpísať a sú v siedmej triede, nechávajú ich preliezť
- 166. **Rómske deti** - ak človek od nich chce niečo dosiahnuť, tak tam musí ísť u nich hlboko pod úroveň

26. Problémoví žiaci

- 167. **Čoraz viac nezvládateľných detí**
- 168. **Neexistujú efektívne nástroje na potrestanie žiaka** - učiteľ nič nezmôže, zápis do žiackej knižky nič nerieši
- 169. **„Grázli“** - v každej triede sa nachádzajú dvaja tzv. grázli a ostatní sa na nich pozerajú ako na polobohov
- 170. **Veľmi sa povolila uzda** - aby si žiak dovolil buchnúť do dverí a škaredo nadávať učiteľovi? ; bežné je odvrkovanie, provokovanie učiteľov, používanie vulgarizmov, dokonca vyhrážok
- 171. **Žiaci zistia, čo platí na učiteľa, vedia ako na neho** - deti keď zistia, že učiteľ je trošku mäkkší, tak oni vyvedú z rovnováhy tú učiteľku, ôsmaci, deviataci sú už tak inteligentní a múdri, že keď sa dohodnú, tak začínajúceho učiteľa vedia zmanipulovať
- 172. **Niekedy treba začať od nuly** - niektoré deti musia v škole učiť základným návykom (hygienické, sociálne ...), a neostáva čas naučiť ich nič ostatné

173. **Psychológ? Nikdy!** - deti sa zdráhajú navštíviť školského psychológa, stále je to u nás považované za niečo zle, za hanbu, že to decko asi nie je normálne, keď musí ísť za psychológom

27. Hodnotenie žiakov

174. **Známkovanie žiakov vo všeobecnosti**
175. **Škatuľkovanie** - na základe známok sú žiaci škatuľkovaní – jednotkár, dvojčár....a sa to s nimi vlečie
176. **Známka nie vždy zodpovedá vedomostiam**

28. Prijímačky na strednú školu

177. **Ak vedia, že sú prijatí, nie sú motivovaní učiť sa ďalej** - oni už dopredu vedia, že sú prijatí a v tom deviatom ročníku sa absolútne neučia, dnes sa každý dostane hocikam
178. **Aj trojkár na gymnázium...** - financovanie škôl podľa počtu žiakov spôsobilo, že dnes sa každý dostane na SŠ, ktorú chce, kľudne aj trojkár na gymnázium, čo kedysi nebolo

29. Prechody

179. **Veľký skok medzi SŠ a ZŠ** - učitelia na SŠ ani nevedia, čo sa na ZŠ deti učia

7) Rodičia

Myslím si, že najväčší problém čo škola má sú rodičia, ktorí si myslia, že ich deti sú najlepšie na svete. Pretože keď sa nedá s deťmi, tak čo v tej škole môžete robiť proste. ... Dáte mu poznámku, čo jemu je to jedno a potom príde rodič, s ktorým ste si to mali nejak ako vyriešiť a on ešte skrátka to zvalí na vás, že to decko je úžasné a vy ste ten debil. A toto je podľa mňa úplne najhoršie, keď sa nedá komunikovať s rodičom.

Lenka

študentka (matematika – biológia pre II. stupeň a stredné školy), V. ročník

30. Rodičia

181. **Slabý záujem, resp. nezáujem rodičov o dianie v škole** - len málo rodičov chodí na rodičovské združenia, dni otvorených dverí...; nezaujímajú sa známky, problémy ...
182. **Rodičia sú na rodičovskom združení ticho, boja sa opýtať, ozvať**
183. **Ak po predvolaní prídu, aj tak nič následne neriešia** - ak si ich učitelia predvolajú kvôli nejakému problému, tak buď neprídu, lebo sú zaneprázdnení, alebo len kývu hlavou, že „áno, dobre“, ale nič s tým nespravia – neriešia problémy
184. **Nekomunikujú s deťmi** - nekomunikujú s deťmi, sú zaneprázdnení, naháňajú peniaze ; „Spoločné obedy alebo večere sú dnes zriedkavosť, rodičia prídu domov večer uťahani z práce, pustia decku televízor alebo internet , aby mali kľud, nevenujú im pozornosť.“
185. **Na vine je škola** - (niektorí) rodičia sa nevenujú svojim deťom, nevychovávať ich, a keď sa niečo, vinu zvalia na školu, že „škola ich nevychováva“
186. **Moje dieťa je bez chyby** - rodičia si myslia, že ich deti sú najlepšie a nechcú priznať ich chybu, neveria učiteľom a neriešia existujúce problémy: „chyba je vždy na strane učiteľa“

187. **Doma deťom povedia, že v škole im nikto nič nezmôže** - niektorí žiaci z domu prídu s tým, že „a čo ti učiteľ môže spraviť?“
188. **„Rodič má vždy pravdu“**
189. **Rodič – podnikateľ, resp. sponzor** - má dojem, že môže do všetkého zasahovať

8) Štúdium pedagogiky

„Keď som bola v rámci jedného predmetu na základnej škole, cez tie prestávky som bola s učiteľkami v kabinete, a jedna mi hovorí že: „Keď raz začnete učiť na základnej škole, už sa odtiaľto nikdy viac nedostanete a zostanete na tej istej úrovni. „

Milena
študentka (občianska – výtvarná výchova), II. ročník

31. Študenti pedagogických smerov a absolventi

190. **Čoraz menej mladých ľudí sa hlási na pedagogické smery** - odrádzajú ich platy učiteľov, správanie sa detí a pod.
191. **Na pedagogické odbory, kde berú bez prijímačiek, idú mnohí len kvôli titulu**
192. **Veľký „odpad“ počas štúdia** - mnohí to vzdajú
193. **Verejná rozprava o školskom systéme ich moc nezaujíma** - študenti nesledujú veľmi verejnú rozpravu o školstve a reformách (nedostatok času, nezujem, lebo to nevie ovplyvniť, vždy ju to len rozčúli...); ak nejakú sledujú, tak takú, ktorá sa ich bytostnejšie dotýka a to je „spoplatnenie vysokoškolského štúdia“
194. **Málokto chce učiť na štátnych školách** - ak na štátnych, tak skôr výberové (8-ročné gymnázium apod.)
195. **Len asi polovica absolventov uvažuje o tom, že bude učiť** - ostatní chcú robiť niečo „výnosnejšie“
196. **Aj tí, ktorí chcú učiť pomýšľajú na alternatívny zdroj príjmov, popri škole** - doučovanie, tlmočenie, prekladateľstvo, cestovný ruch...

32. Štúdium pedagogiky

197. **Dôraz na teóriu, menej na prax** - nepripravenosť absolventov pedagogiky na praktické problémy učenia (napr. ako zvládať problémových žiakov, ...); to, čo sa učí na pedagogike, je diametrálne odlišné od toho, čo je v praxi
198. **Prax počas štúdia je krátka, je jej málo, nepostačuje**
199. **Deti zle vnímajú praktikantov** - sú tam len na chvíľu, použijú iné metódy, zas odídu a prídu ďalší
- **Náčuvy sú nudné** - ako forma praxe, v súčasnej podobe sú veľmi chabou skúsenosťou, sú nudné; „Mne osobne to nič nedá, lebo ja nestíham pozorovať tú hodinu, ja len píšem.“; Záverečné správy z náčuvov aj tak nikto nečíta, zbytočná strata času
200. **Odrádzanie** - učiteľky odrádzajú praktikantov, aby sa stali učiteľmi
201. **Kombinácie predmetov** - chcela len jeden predmet, ale nemohla, musela si k tomu dať ešte ďalšiu špecializáciu (ktorá ju až tak nebaví)
202. **Obsah učiva presahuje rámec toho, čo by sa dalo za jeden semester odučiť** - je toho veľa

- 203. **Kladie sa dôraz na také predmety a veci, ktoré nie sú až tak dôležité**
- 204. **Problémy s pedagógmi** - nezáujem zo strany pedagógov, konflikty, nálada „ako som sa ráno zobudil“; niektorí vysokoškolskí pedagógovia – neviete na čom u nich ste, prečo máte takú známku, akú máte
- 205. **Didaktička na jednom odbore robí presný opak toho, čo učí**
- 206. **Didaktička učila v praxi len 2 roky** - už nevie ako to na škole chodí, má o tom skreslenú predstavu a učí veľmi teoreticky; „Má toľko nápadov úžasných ... no to sa nedá realizovať absolútne“
- 207. **Didaktická príprava na matematike – tam je to hlavne o histórii, ale nič do praxe**
- 208. **Robenie príprav, ktoré ich učili na škole, je úplne nefunkčné a nebude ho využívať**

9) Reforma

„Tak vždycky bude problém s tými školami, nikdy nebude nič ideálne, ale tak treba sa nejak snažiť. Neviem, určitá zmena by mala nastať podľa mňa, na Slovensku v školstve určite. Lebo už dlho je tu systém, ktorý mali moji rodičia ešte a tá doba išla závratne rýchlo ďalej. Takže určitú zmenu by to slovenské školstvo potrebovalo. Určite.“

Milena
študentka (občianska – výtvarná výchova), II. ročník

33. Reforma

- 209. **Vidíte nejaké zmeny? Ja osobne žiadne zmeny nevidím, ešte sem asi neprišli**
- 210. **Milénium?**
  - Len názov poznám ...
  - Áno už je to skoro 20 rokov, čo sa akože nedostal do praxe
  - Počula som, ale dopodrobna ho nepoznám
  - Čiastočne áno, ale neviem momentálne hneď ...
  - To mi nič nehovorí
  - Počula som, ale teraz presne neviem, že o čo ide..
  - Vôbec neviem o čo ide...
- 211. **Spoločné minimum?** - Niečo som o tom čítala...
- 212. **Otvorená škola?** - No tak niečo som počula, ale je to dosť málo ... / Otvorená škola? Žeby sa študenti striedali na školách?...
- 213. **Decentralizácia?** - Nie, ja to nevnímam až natoľko ...
- 214. **Minister školstva zrejme ani nevie ako to vyzerá v škole, takže mal by sa tam niekedy zísť pozrieť.**

Problémy a postrehy učiteľov

V individuálnych rozhovoroch s učiteľmi zazneli aj tieto zaujímavé postrehy:

„Veľa muziky za málo peňazí“

- Od učiteľov chcú strašne veľa (učiť, zodpovednosť za decká, krúžky, papierovačky, prípravy ...) a nezaplatia im to adekvátne.

Status učiteľa

- Učitelia sa cítia nedocenení. Rodičia deťom hovoria, že „veď je to len učiteľ, čo ti ten môže?“

Výsledok ich snaženia: aby žiaci urobili prijímačky

- Ako kritérium hodnotenia úspešnosti pedagóga, mnohí uvádzali „či sa žiak dostane na strednú školu“, či „urobia prijímačky“.... Takmer nikto nespomenul, že by malo ísť o to, aby ich pripravili na praktický život.

Ďalšie vzdelávanie učiteľov – zbieranie kreditov, ktoré sa niekedy v budúcnosti snáď zúročia

- Začína sa na báze zbierania kreditov: učitelia sa majú možnosť vzdelávať, za čo dostávajú certifikáty a čím viac ich budú mať, tým viac to bude bodované a malo by sa to prejavíť aj na plate – niekedy v budúcnosti. Zatiaľ je to len v rovine, že „raz to bude.“ Musí to schváliť Ministerstvo školstva. Nemá financie. Je to podobné ako s poukazmi na krúžky...

Učitelia sami si musia sledovať, kde aké kurzy, školenia sú

- Treba sledovať televízor, internet, Učiteľské noviny. Keď niekto z nás zachytí, že sa otvára nejaký kurz, ...

Niektoré školenie „len na papieri aby boli“

- Niektoré školenia – napr. počítače – sú iba formálne, je to „narýchlo“, veľa a rýchlo rozprávajú, nevieme to prakticky aplikovať. Polovička ľudí to nepoužíva, „Viete, na papieri aby to bolo.“

Je to o prístupe, o osobnosti každého pedagóga

- Veľmi zaváži prístup učiteľa, jeho osobnosť – či je prirodzenou autoritou alebo si ju musí vymáhať, či sa snaží o rovnocenný vzťah alebo demonštrovať svoju moc apod. Dôležité je, aby učili len tí, ktorých to naozaj baví, ktorí to majú radi a majú k tomu vzťah.

Metodika učenia – treba zmenu

- V súčasných podmienkach je to ťažké. Treba to meniť postupne. Treba učiteľov učiť, aby učili inak.

Spoločné minimum

- Treba zabezpečiť, aby bolo vybrané naozaj to podstatné a aby to bolo naozaj spoločné pre všetky školy, tzn. aby nevznikali prílišné rozdiely v úrovni vedomostí medzi školami. Existuje dojem, že možnosť rozšírenia voľnosti by bola prínosná skôr pre starších učiteľov s praxou, ktorí sa už vyznajú a vedia ako na tie deti. Na druhej strane vyvstáva otázka, či by starší pedagógovia mali o niečo podobné záujem, pokiaľ už majú vybudovanú svoju osvedčenú metódu.

Aká je tá škola?

- Aktivizuje a motivuje svojich žiakov prostredníctvom rôznych projektov, exkurzií, súťaží a iných aktivít, alebo si tí učitelia len odrapkajú svoje, zazvoní a idú domov? Kam budú deti chodiť radšej? Kam sa budú skôr hlásiť absolventi pedagogických smerov?

„Papiere“ hýbu školstvom

- Mnohí učitelia absolvujú kurz kvôli papieru o absolvovaní. Problémové deti majú papier, že sú integrovaní. Učitelia si musia vypracovávať časovo-tématické plány. Triedne knihy, ... strašne veľa papierovačiek

Verejná rozprava o školskom systéme - „Bližšia košeľa, ako kabát“

- Študenti veľmi nevenujú pozornosť verejnej rozprave o školskom systéme a možných zmenách, kvôli nedostatku času („nemám na to čas“), záujmu („ja sa viac zaujímam o svoje vzťahy s deťmi“, „aj tak to nemôžem nijako ovplyvniť“), „nervov“ („vždy sa akurát rozčúlim“).
- Ak niečomu venujú pozornosť, tak ide o zmeny, ktoré sa ich v danom momente bytostnejšie dotýkajú, ako je napr. spoplatnenie vysokoškolského štúdia.
- Učitelia uvádzajú, že sa o danú problematiku zaujímajú a že si informácie aj sami aktívne vyhľadávajú. Jedná sa však predovšetkým o informácie praktického charakteru, ako sú problémy praxe a ich odbor.

Učiteľstvo sa vo viacerých rodinách traduje

- Nie je zriedkavosťou, že tí, ktorí sa hlásia na učiteľský smer, majú vo svojej rodine učiteľa / učiteľku.

Čo motivuje ku štúdiu pedagogiky?

- Veľmi často je to vlastná skúsenosť s pedagógom – v pozitívnom zmysle (bavil ich ten predmet, učiteľ/-ka ich motivoval/-a ...) alebo negatívnom zmysle (učiteľ /-ka sa k nim nesprával/-a dobre, ponížovali deti, nemotivovali, nevedeli naučiť a pod. – nechcú aby deti mali takých pedagógov...)

Študenti pedagogiky – hlásia sa aj na iné školy a odbory

- „Hlásila som sa ešte aj na iné školy (kulturológia, divadelná veda), ale nedostala som sa. Sem som sa dostala, tak som rada....Ale najradšej by som tú kulturológiu.“ „Takže dala som si to (pozn.: pedagogický smer) a že, veď uvidím ako ma to bude baviť“

Štúdium pedagogických smerov – veľa teórie a dôraz ne menej podstatné záležitosti

- Učia v intenciách ideálnej situácie. Nepripravujú na situácie, ktoré môžu v praxi reálne nastať.
- „Sa vytrápim na tom a viem, že ani všetky tie veci nepoužijem nikdy na strednej škole, ani na základnej v žiadnom prípade, že sa učím niektoré veci navyše.“

Náčrt riešenia problematiky školstva učiteľmi

Prehustené učebné osnovy

- Až na výnimky sa takmer všetci učitelia sa zhodli na tom, že je to „prehustené“, že je toho priveľa, že deti toho majú dosť, že je to trošku rýchle na ne. (Iba ojedinele sa vyskytol názor, že deťom treba nadsadiť latku, lebo sú v takom vývojovom štádiu, že to zvládnu)

Hlavne menej detí v triedach

- Kľúčový problém, od riešenia ktorého sa odvíjajú riešenia ďalších vecí, je pre viacerých respondentov zníženie počtu detí v triedach. Menej detí v triede znamená, že je možné sa viac venovať deťom, individuálnejší prístup, učiteľ má rýchlejšie písomky opravené, môže viac času venovať učivu nad rámec spoločného minima, je menej vreskotu v triede, s rodičmi sa dá lepšie spolupracovať, ...

Každé dieťa má nejaké nadanie

- Rozdeliť základnú školu na 3 etapy: 1) naučiť sa čítať, písať, ... základy, 2) precvičovať základy, aby sa upevnili a zistiť u každého žiaka, na čo má vlohy, 3) rozvoj zručností – jeden na jazyky, druhý na prírodné vedy, ...atď. Mala by to byť viac spolupráca školy a rodiny. Rozvíjať talent toho dieťaťa.

Ako zaujať dnešné deti (keď niet čím)

- Dnešné deti sú iné, majú oveľa širší rozsah vedomostí a zručností. Dnes je najväčší problém, ako ich zaujať. Neexistujú adekvátne pomôcky, resp. nemáme ich k dispozícii – DVDčka, počítače, vizualizácie, prezentácie, ... Učiteľ nemôže žiakov tak zaujať, lebo nemá čím.

Učitelia sa snažia prísť s niečím novým

- Učiteľ sa snaží vždy prísť s niečím novým, aby zaujal tie decká. Koľkokrát ani nespia. Hľadajú obrázky, kopírujú encyklopédie, hľadajú informácie, odkiaľ získať DVDčka, robia prezentácie, ... sami, vo vlastnej réžii. Memorovanie nemá budúcnosť. „Proste nie sa učiť niečo len nasucho.“ Buď ukážky, vtiahnuť deti do problematiky, alebo riešiť problémy.

... zatiaľ aspoň pracovné zošity kedy boli

- Deti by si tam mohli napísať, čo sa im páčilo, čo sa im nepáčilo, dokresliť by si tam mohli, dopísať ... bolo by to také voľnejšie a viac by sa sami realizovali (pr. hudobná výchova)

Výmena skúseností

- Aby si učiteľ mohol vypočuť, pozrieť, porozprávať sa s učiteľom z Rakúska či inej krajiny Európy, akým štýlom oni vyučujú, aby videli, aké oni majú pomôcky, ako riešia problém, ...
- Výmena skúseností aj v rámci učiteľov svojho odboru z iných slovenských škôl.
- Výmena skúseností starších a mladších pedagógov tej istej školy – tradičné postupy vs. „nová krv“.

Učitelia si to nevedia predstaviť; potrebujú to vidieť

- „Chcela by som to vidieť konkrétne, ako sa to rieši v iných krajinách. Konkrétne, aby mi ukázali spôsob, štýl vyučovania so všetkým, čo tam leží a beží na tých školách.“ .... Napríklad na 1. stupni sa propaguje čítanie s porozumením. Veľmi chabé informácie o tom. Napíšu sa nejaké články, ale ten učiteľ to potrebuje vidieť.

Presne stanovené pravidlá hry

- Voľnosť do určitej miery. Úplná voľnosť je blbosť. Keď 30% učiva je voliteľných, treba jasne povedať, ktorých 70% je povinných. A presne definovať, ako chcú mať vypísanú triednu knihu, čo tam máme písať.

Športom k zdravšej mládeži

- Deti majú záujem o športové krúžky po vyučovaní. Dobrovoľné. V 4., 5. ročníku začínú rýchlo rásť, hneď majú pokrivené chrbtice. Potrebujú odborné vedenie, nie na telesnej „ísť na vychádzku s pani učiteľkou“, ale naučiť sa kotúľ, ...

Problémy školstva očami učiteľov II.

Metodologická poznámka č. 2: Na základe individuálnych hĺbkových rozhovorov sme vytvorili zoznam 97 problémov, ktoré sme následne predložili účastníkom workshopov. Podarilo sa získať odpovede 44 respondentov – učiteľov a riaditeľov základných škôl so záujmom o zmenu súčasného stavu školstva. Respondenti triedili zoznam problémov v troch kolách: 1) podľa dôležitosti, 2) podľa frekvencie výskytu a 3) podľa riešiteľnosti problému.

Najzávažnejšie problémy školstva – poradie problémov (Top 20)

Závažnosť problému je vyjadrené tzv. problémovým skóre, ktoré zohľadňuje tak frekvenciu výskytu problému, ako aj jeho dôležitosť pre respondentov. Problémové skóre môže nadobúdať hodnotu od 1 do 4, pričom 1 znamená „nepodstatný problém“ (Keby sa s ním respondent stretol, nevadil by mu, resp. nikdy sa s ním nestretáva), 4 znamená „pálčivý problém“ (Keby sa s ním stretol, bol by to pre respondenta hrozne nepríjemné a stretáva sa s ním veľmi často).

Poradie Top 20 problémov je nasledovné (problem score = 3,16 – 3,73):

Poradie	Problém	Problem score
1.	táto spoločnosť si učiteľov neváži	3,73
2.	príliš veľa byrokracie, „papierovačiek“ vo vzdelávacom procese	3,69
3.	média vytvárajú zlý obraz o učiteľoch	3,60
4.	chýbajú finančné prostriedky na vybavenie školy	3,54
5.	obec - ako zriaďovateľ školy - nepozná reálne problémy a potreby školy	3,49
6.	rodičia sa nevenujú svojim deťom	3,45
7.	absencia dlhodobej koncepcie školstva	3,44
8.	rodičia nezvládajú svoje deti	3,43
9.	zastaranosť učebných osnov	3,41
10.	z platu učiteľa sa vyžiť nedá	3,39
11.	rodičia z neúspechu svojho dieťaťa v škole obviňujú učiteľa, ten za všetko môže	3,35
12.	prehustené učebné osnovy	3,31
13.	súčasný systém vzdelávania nepripravuje deti pre praktický život	3,30
14.	zvyšujúci sa počet nezvládnuteľných detí na škole	3,28
15.	príliš veľa učiva, nestíha sa to celé prebrať	3,26
16.	nezáujem rodičov o dianie v škole	3,22
17.	nedostatok času na opakovanie učiva	3,21
18.	vulgárne správanie žiakov voči učiteľovi, odvrkovanie, ba dokonca vyhrážanie sa	3,20
19.	pretrváva mentorský spôsob výučby	3,16
20.	platové triedy učiteľov sú naviazané na formálne kvalifikačné stupne	3,16

Ako vidno z tabuľky, za najzávažnejšie problémové oblasti učiteľia považujú:

Status učiteľa v očiach verejnosti	(1.) <i>Táto spoločnosť si učiteľov neváži</i> (3.) <i>Média vytvárajú zlý obraz o učiteľoch</i>
Rodičia a ich deti	(6.) <i>Rodičia sa nevenujú svojim deťom</i> (8.) <i>Rodičia nezvládajú svoje deti</i> (11.) <i>Rodičia z neúspechu svojho dieťaťa v škole obviňujú učiteľa, ten za všetko môže</i> (14.) <i>Zvyšujúci sa počet nezvládnuteľných detí na škole</i> (16.) <i>Nezáujem rodičov o dianie v škole</i> (18.) <i>Vulgárne správanie žiakov voči učiteľovi, odvrkovanie, ba dokonca vyhrážanie sa</i>
Koncepcia a učebné osnovy	(2.) <i>Príliš veľa byrokracie, „papierovačiek“ vo vzdelávacom procese</i> (7.) <i>Absencia dlhodobej koncepcie školstva</i> (9.) <i>Zastaranosť učebných osnov</i> (12.) <i>Prehustené učebné osnovy</i> (13.) <i>Súčasný systém vzdelávania nepripravuje deti pre praktický život</i> (15.) <i>Príliš veľa učiva, nestíha sa to celé prebrať</i> (17.) <i>Nedostatok času na opakovanie učiva</i> (19.) <i>Pretrváva mentorský spôsob výučby</i>
Financie - MTZ	(4.) <i>Chýbajú finančné prostriedky na vybavenie školy</i> (5.) <i>Obec ako zriaďovateľ školy – nepozná reálne problémy a potreby školy</i>
Financie - platy	(10.) <i>Z platu učiteľa sa vyžiť nedá</i> (20.) <i>Platové triedy učiteľov sú naviazané na formálne kvalifikačné stupne</i>

Status učiteľa. Možno prekvapivo, učiteľov najviac netrápia ich platy – i keď aj tento problém sa objavuje v TOP 20 problémov, a to na 10. mieste – ale problém statusu a rešpektu; „táto spoločnosť si učiteľov neváži“ je problém, ktorý učiteľov najviac trápi. Zároveň je to aj problém, ktorí kompetentní najmenej riešia. Nemalý podiel viny na tom, podľa učiteľov, tiež majú médiá, ktoré vytvárajú v spoločnosti o učiteľoch zlý obraz.

Rodičia. Ďalšou problémovou oblasťou, ktoré bezprostredne súvisí so statusom učiteľa v očiach verejnosti, sú rodičia a ich deti. Rodičia sa – podľa učiteľov – svojim deťom nevenujú, nezvládajú ich a potom z toho vinia učiteľov. Rodičia nemajú záujem o dianie v škole.

Koncepcia. Približne tretinu prvej dvadsiatky, tvoria problémy nesystémovosti a zastaranosti vzdelávacieho procesu. Učiteľia mu najviac vyčítajú: byrokratickosť, nekonceptnosť, zastaranosť, prehustenosť, nepraktickosť a mentorský spôsob výučby.

Financie. Viac, než na peniaze pre seba, myslia učiteľia na peniaze pre svoju školu.

V danom prípade sa ukazujem, že tie problémy, ktoré učitelia považujú za najzávažnejšie, sú zároveň aj problémami, ktoré sú najmenej riešené. Za predpokladu, že kompetentní niektoré z nich dokážu riešiť, môžu naštartovať zmeny k lepšiemu.

Úlohy vyplývajúce z poľa príležitostí:

- 1. Zvýšiť status učiteľa v spoločnosti**
- 2. Znížiť mieru byrokracie vo vzdelávacom procese**
- 3. Eliminovať zlý obraz o učiteľoch, ktorý šíria masovokomunikačné prostriedky, vyvážiť ho „dobrým obrazom“ učiteľa v médiách**
- 4. Nájsť finančné prostriedky na vybavenie škôl**
- 5. Poskytnúť zriaďovateľom škôl metodickú a inú pomoc na identifikovanie problémov a reálnych potrieb škôl**
- 6. Zvýšiť hodnotu vzdelania v spoločnosti, vytvoriť nepriamy tlak na rodičov, aby sa venovali svojim deťom a mali záujem o dianie v škole**
- 7. Vypracovať dlhodobú koncepciu školstva s jasnou perspektívou cieľov a prostriedkov**
- 8. Modernizovať školský systém**
- 9. Odľahčiť učebné osnovy**
- 10. Zvýšiť platy učiteľom (mimochodom, aj tým sa zvýši ich status v spoločnosti)**

Najpálčivejší problém: nízky status učiteľa

Názory učiteľov na tento problém (citáty z rozhovorov):

„Do 89-teho roku bola omnoho väčšia prestíž učiteľa ako je teraz...Nie, myslím si, že spoločnosti nezáleží na učiteľoch a vôbec na školstve, zatiaľ nezáleží....O školstve píšeme len vtedy, keď sa učiteľom o 5 % zdvihnú platy, že? Inak sa o školstve absolútne nepíše. Masmédia, katastrofa! Nevšímajú si nás takisto. Treba viacej o školstve písať skutočnú situáciu. Ukázať národu ako vyzerajú školy, ako vyzerá školstvo... O našej robote, čo všetko robíme a čo je zlé a čo je dobré a pýtať sa ľudí. Prísť medzi ľudí. Sadnite si, podďte, porozprávame sa.“

Ladislav,
II. stupeň telesná výchova (vedúci predmetovej komisie, uvádzajúci učiteľ)

„A potom ohodnotenie učiteľa v našej spoločnosti. To si myslím, že je najhoršia vec alebo najnegatívnejšia vec v našej práci. Pohľad na učiteľa, čo sa týka teda v našej spoločnosti...Ohodnotiť toho učiteľa v rámci spoločnosti...aj morálne. Mali by byť nejaké ocenenia čo sa týka ... teraz bol ten Zlatý Ámos, či jako to bolo niečo. Čiže naozaj hovoriť, pretože keď si otvoríte Televízne noviny, tak sa hovorí o tom, že aféra, že dve pani učiteľky sa opili niekde na výlete, ale že ostatných ... ja neviem ... 10 000 učiteľov je dobrých, že nezoberú alkohol ani raz do úst, tak to sa nehovorí. Alebo sa povie, že idú sa učiteľom zvýšiť platy o neviem koľko percent, ale to bude možno na budúci rok ... o rok, presne, ja to sledujem. Povedia to v júni 2004 a reálne to začne platiť v júni 2005. A ešte to nie je ani toľko percent, pretože sa medzitým vymenila vláda. Takže toto všetko, médiá robia veľmi zlú politiku. Médiá.“

Martina,
6 rokov praxe

„Myslím si, že trošku ohodnotiť toho učiteľa a povýšiť ho v tom spoločenskom rebríčku na vyššie miestečko, aby si na mňa, poviem to hrozne, aby si na mňa papuľu neotvoril každý. Proste, akým právom si ty dovoľíš mňa osočovať, keď ty nemáš ani zbla o mojom povolaní... Povýšiť ten stav učiteľa trošku na úroveň. Určite áno. Určite, lebo si to zaslúžime. Ja nehovorím, že všetci, ale myslím si, že by sa tým veľa urobilo... Ten status niekde trošku ...on sa proste znižuje roky. A dostal sa úplne voľakde nízko.“

Zita,
učiteľka s praxou 31 rokov

Návrhy a opatrenia od učiteľov

ad) učiteľský stav

- **zvýšiť status učiteľa** - povýšiť ho na spoločenskom rebríčku
- **učiteľ by mal mať právo odísť do dôchodku skôr**
- **viac mužov do školstva** - muži majú prirodzene väčšiu autoritu, pôsobia uvoľnenejšie ...
- **viac mladých učiteľov, „nová krv“**

ad) prístup k žiakom

- **nedeliť – nekastovať – deti na 1 stupni na nadané a „odpad“** - aby boli triedy rovnocenné
- **aby 1. stupeň nebol 1 – 4, ale 1 – 5** - bolo by dobré, aby 2. stupeň začínal až od 6. triedy (deti sú ešte nezrelé, nevedia sa prispôbiť toľkým požiadavkám)
- **iné hodnotenie** - slovné hodnotenie žiakov, percentuálne hodnotenie spojené so slovným hodnotením, niečo ako kreditný systém na VŠ
- **budovať rovnocenný vzťah s deťmi, založený na vzájomnom rešpekte** - namiesto prejavov dominancie zo strany učiteľa („Keď s nimi normálne komunikujete, tak aj oni sú normálni“)
- **oslovovať deti krstným menom** - je to iné, keď dieťa vie, že učiteľ hovorí na neho a inak reaguje

ad) komunikácia s rodičmi

- **nevyhnutné je zlepšiť komunikačný trojuholník: učiteľ – žiak – rodič**
- **rodičia by mali mať možnosť prísť na hodinu** - pozrieť sa, ako ten učiteľ učí ich deti
- **kamery na školách** - ja by som nenamietali ani voči kamerám v škole, nech ten rodič vidí, čo to jeho dieťa v škole stvára

ad) učebné osnovy a metodika výučby

- **redukovať rozsah učiva minimálne o 15 percent**
- **spoločné minimum – cca 60 až 65% (o trochu menej, než je toho teraz)**
- **spoločné minimum – 75%**
- **viac voľnosti, ale presnejšie definovať, čo je základ**
- **malo by to byť 50 : 50 (telocvikár)**
- **zmeniť celé osnovy**

- **spoločné minimum** - prediskutovať medzi učiteľmi a vybrať to podstatné, aby sa nestávalo, že budú veľké rozdiely vo vedomostiach na rôznych školách
- **naučiť deti ako sa majú učiť**
- **viac času venovať utvrdzovaniu učiva**
- **na hodine si najskôr zopakovať učivo z predošlých hodín menej stresujúcou formou, ako je skúšanie** - rozprávať sa o tom nejakou zaujímavou formou, prehľbovať vedomosti a až potom prejsť na nové učivo
- **„problémový“ systém vyučovania** - nastoliť nejaký problém a nechať žiakov, aby dospeli k nejakému zisteniu a nie im len povedať, že veci sa majú takto a zhasla fajka...
- **praktické cvičenia napr. z biológie** - najskôr sa na niečo pozrieť, až potom si povedať o tom, čo sme videli; „Keď my sme sa naučili napríklad, že v stonke, keď ju rozrežem, je to, to, to a to a potom si to idem skontrolovať ... no koho to už potom zaujíma?!“

ad) predmety a obsah učiva

- **výchovy spraviť ako „výberovky“ a ich obsah skvalitniť** - „nie, aby tie decká na tej telesnej stále hrali nejakú vybíjanú ako sme my na základnej“
- **robiť projekty, ktoré by prepájali jednotlivé predmety (napr. angličtina, prírodoveda...)** - učia viac „k veci“ t.j. pre život, stmelujú kolektív žiakov
- **organizovať viac exkurzií a zájazdov pre žiakov**
- **zaviesť dopravnú výchovu**

ad) učebnice a vzdelávacie pomôcky

- **viac názorných pomôcok, dokumentov ...**
- **viac obrazových príloh v učebniciach**
- **rôzne alternatívy učebníc na jeden predmet áno, ale aby všetky obsahovali ten „spoločný základ“**

ad) kontrola

- **častejšie monitoringy, a bez prítomnosti inšpektora na hodine**
- **ako zobjektívniť Monitor** - Monitor by bol vtedy objektívny, keby sa našla jedna veľká miestnosť, do ktorej by sa zmestilo 300 študentov a posadili by sa tam všetci deviataci z okresu a teraz robte Monitor – a nie že sú v triedach a pri svojich učiteľoch – za rovnakých podmienok v jednom čase

ad) platy

- **platy v školstve sa nemajú odvíjať od odučených rokov, ale od aktivity** - učiteľ, ktorý chodí po školeniach, zúčastňuje sa otvorených hodín, robí si kvalifikačné skúšky, ... mal by dostať viac

- **finančne ohodnotiť učiteľa aj podľa toho, kam, do akého kola sa jeho žiak prebojuje**
- napr. v matematickej olympiáde
- **v štátnych inštitúciách – ako je škola – by mali byť platy i odmeny zverejnené**

ad) ďalšie vzdelávanie učiteľov

- **povinné ďalšie vzdelávanie učiteľov, aspoň raz za nejaký čas** - napr. raz ročne, alebo dva ľubovoľné kurzy za 5 rokov ...apod.
- **tí čo robia školenia pre učiteľov, mali by byť odborníci, kvalifikovaní ľudia, ktorí by mali mať nejakú licenciu**
- **ďalšie vzdelávanie učiteľov by mala financovať škola**
- **školenie na počítače: nie že dvaja školitelia to učia 15 ľudí, ale s menšou skupinou, cca po 6**
- **z minulosti** - mal by byť – tak ako kedysi – jeden centrálny inštitút vzdelávania učiteľov

ad) pedagogické zlepšováky

- **učitelia – autori učebníc** - „My, učitelia by sme si zostavili úplne super učebnicu, pretože kto má učebné osnovy a odučí tie roky, vidí ako deti na to reagujú ako to zvládajú, tak my by sme si tú učebnicu napísali.“
- **spraviť online databázu prezentácií učiteľov po predmetoch** - napr. zo slovenčiny, ja som urobila „ohybné slovné druhy“, aby sme si to mohli vymieňať
- **nafilmovať otvorené hodiny skrytou kamerou** - aby žiaci nemali stres, aby ostatní učitelia videli, ako sa dá pracovať so spontánnosťou detí
- **vymieňanie skúseností učiteľov – workshopy**
- **možnosť ísť sa pozrieť do zahraničia, ako sa tam učí**
- **dať učiteľom možnosť, aby sa oboznámili aj s inými štýlom výučby**
- **znižiť počty žiakov v triedach** - z 30 na 10 - 15 (maximálne 20), aby bolo možné venovať sa každému individuálne
- **školské správy** - to ako voľakedy existovali školské správy, bolo dobré: školská správa vedela, poznala všetkých učiteľov v okrese, stretávali sme sa, debatovali sme, myslím, že to bolo vynikajúce
- **školský autobus (mikrobus) na zväženia detí z okolitých 3 – 4 dedín**

ad) riaditelia školské rady

- **riaditeľ by mal mať na starosti financie** - financovanie školy by malo byť v kompetencii riaditeľa, ktorý vie, čo škola naozaj potrebuje a nie starostu / primátora obce – ten by mal vykonávať kontrolu efektivity vynaložených financií

- **rada školy – mali by byť zastúpení rodičia, učitelia a aj sponzori** - najvyššie slovo by mal mať riaditeľ

ad) potreba špecialistu na školách

- **určite by mal byť na škole psychológ** - detský psychológ; napr. bol by jeden psychológ pre Šurany, ale mal by to rozdelené: v pondelok 2 hodiny na ZŠ na Bernolákovej ulici, 2 hodiny na SNP, ... atď., skrátka mal by „ordinačné hodiny na školách“
- **diskusné sedenia s psychológom raz za čas** - deti majú zábrany sami ísť za psychológom a na týchto sedeniach by aspoň mohli pochopiť, či majú reálny problém a ako ho môžu riešiť

ad) štúdium pedagogiky

- **prax počas štúdia v dnešnej podobe nepripraví dostatočne na reálne situácie** - praktikanti nemôžu viesť hodinu úplne po svojom, sú limitovaní tým, čo žiakov učí ich ozajstný učiteľ, a preto by bolo vhodné zaviesť dlhodobejšiu prax (ročnú) s tým istým okruhom žiakov – mať svoju triedu, všetko si riadne odskúšať; napr. zriadiť ZŠ pri Pedagogickej fakulte, kde by praxovali študenti počas celého roka